

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НЫЗАМЫ

25.04.2009-ж. №238/III

СЫРТ ЕЛ ИНВЕСТИТОРЛАРЫ ХҰҚЫҚЛАРЫНЫҢ КЕПИЛЛИКЛЕРИ ХӘМ ОЛАРДЫ ҚОРҒАҰ ИЛАЖЛАРЫ ХАҚҚЫНДА

1-статья. Нызамның мақсети хәм ұазыйпалары

Усы Нызам Қарақалпақстан Республикасы аймағында сырт ел инвестиция жумысын әмелге асырып атырған сырт елли инвесторлардың хуқықларының кепилликлерин хәм оларды қорғау илажларын белгилейди.

Усы Нызамның тийкарғы ұазыйпалары төмендегилерден ибарат:

сырт елли инвесторлар хуқықларының кепилликлери хәм оларды қорғау бойынша комплексли илажларды қәлиплестириу;

сырт елли инвесторлар хәм сырт ел инвестицияларының айырым категориялары ушын қосымша кепилликлер бериу шәртлерин хәм оларды қорғау илажларын белгилеу.

2-статья. Сырт елли инвесторлардың хуқықларының кепилликлери хәм оларды қорғау илажлары хәққындағы нызамшылық

Сырт елли инвесторлар хуқықлары кепилликлерин бериу хәм оларды қорғау илажларын әмелге асырыу менен байланыслы қатнасықлар усы Нызам, «Сырт ел инвестициялары хәққында»ғы Қарақалпақстан Республикасы Нызамы хәм басқа да нызам хұжетлери менен ретлестириледи.

Егер Өзбекстан Республикасының халықаралық шәртнамасында сырт елли инвесторлар хуқықларының кепилликлери хәм оларды қорғау илажлары хәққындағы нызам хұжетлериндегиден басқаша қағыйдалар белгиленген болса, халықаралық шәртнаманың қағыйдалары қолланылады.

3-статья. Сырт елли инвесторлар хуқықларының кепилликлери

Қарақалпақстан Республикасы өз аймағында инвестиция жумысын әмелге асырыушы сырт елли инвесторлардың хуқықларына кепиллик береди хәм қорғайды.

Өзбекстан Республикасының халықаралық шәртнамаларының әмелге асырылыуын тәмийинлениуин есапқа алған ҳалда пуқаралығы, жасау орны, диний исеними, экономикалық жумысы қай жерде әмелге асырылып атырғанына, сондай-ақ, инвесторлар ямаса инвестициялардың қайсы мәмлекетке тийислиликке қарай сырт елли инвесторлардың кемситилиуине жол қойылмайды.

Нызам хўжжетлери, соның ишинде ведомстволық нормативлик хўжжетлер, егер олардың орынланыўы сырт елли инвесторға ямаса сырт ел инвестицияларына зыян келтирсе, артқа қайтарыў күшине ийе емес.

Егер Қарақалпақстан Республикасының кейинги нызам хўжжетлери инвестициялаў шараятларын төменлестирсе, онда сырт елли инвесторларға қатнаслы инвестициялаў сәнесинде хәрекет еткен нызам хўжжетлери инвестициялаў пайытынан баслап он жыл даўамында қолланылады. Сырт елли инвестор өз қәлеўи бойынша жаңа нызам хўжжетлериниң инвестициялаў шараятларын жақсылайтуғын қағыйдаларын қолланыў хуқықына ийе.

Төмендегилерди нәзерде тутқан ҳалда нызам хўжжетлерине өзгерис хәм қосымшалар киргизиў, сондай-ақ, Қарақалпақстан Республикасының жаңа нызам хўжжетлерин қабыл етиў инвестициялаў шараятларын төменлетиў болып есапланады:

сырт елли инвесторға төленетуғын дивиденд түринде алынатуғын дәрәматлар бойынша пайда салығы муғдарының (ставкасының) көбейтилиўи;

сырт елли инвестордың Өзбекстан Республикасы аймағынан тысқарыға өткерилетуғын дәрәматын (пайдасын) өз мәмлекетине қайтарыў тәртибин қыйынластырыўшы ямаса олардың муғдарын кемейтиўши қосымша талаплардың енгизилиўи, буннан сырт ел инвестициялары қатнасыўындағы кәрханалардың төлеўге уқыпсызлығы хәм банкротлығы ямаса кредит бериўшилердиң хуқықларын қорғаў, сырт елли инвестор – физикалық шахс ислеген жынаят ямаса хәкимшилик хуқықбузарлық ҳалларында ямаса суд яки арбитражлық шешимге муўапық қаржыларды өз мәмлекетине қайтарыўды тоқтатып турыўдың басқа зәрүрлиги болғанда ўәкилликли уйым тәрәпинен сырт елли инвестордың қаржыларын нызам хўжжетлерин кемситпейтуғын тәризде пайдаланыў шәртлеринде өз мәмлекетине қайтарыўды тоқтатып турыў жағдайлары буған кирмейди;

инвестициялаўды әмелге асырыў көлемлерине салыстырғанда муғдары жағынан шеклеўлердиң хәм инвестициялар муғдары бойынша басқа да қосымша талапларын, соның ишинде сырт ел инвестициялары қатнасыўындағы кәрханаларда сырт ел инвестицияларының ең кем муғдарын көбейтиў тәризинде енгизилиўи;

сырт елли инвестордың кәрханалардың уставлық қорларында (уставлық капиталларында) үлес пенен қатнасыўы бойынша шеклеўлердиң енгизилиўи;

сырт елли инвесторлардың – физикалық шахслардың визаларын рәсмийлестириў хәм узайтыў бойынша қосымша тәртиплердиң, сондай-ақ, сырт ел инвестицияларын әмелге асырыў бойынша қосымша талаплардың енгизилиўи.

Усы статьяның төртинши хәм бесинши бөлимлери қағыйдаларын қолланыў тәртиби Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети тәрәпинен белгиленеди.

Сырт ел инвестициялары, биринши нәўбетте жеке инвестициялар бойынша барлық шәртнамалар, олардың орынланыўының қатаң кепилликлерин

тэмийинлеў барысында Өзбекстан Республикасы Хүкүметі ўәкиллик берген тийисли уйымлардың қадағалаўында турады.

Мәмлекетлик басқарыў уйымлары хәм жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары сырт елли инвесторлардың Қарақалпақстан Республикасы нызам хұжжетлерине муўапық әмелге асырылып атырған хожалық жумысына араласыўына ҳақылы емес.

Мәмлекетлик басқарыў уйымлары хәм жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары өзлериниң нызамлы ўәкилликлеринен пайдаланыў пайытында сырт елли инвестор нызам хұжжетлерин бузғанлығын анықласа, олар тек ғана ўәкилликлери болған хәм белгили бир қағыйда бузарлықты сапластырыў менен тиккелей байланыслы шараларды көриўи мүмкин. Мәмлекетлик басқарыў уйымлары ямаса жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары қағыйда бузарлық орын алғанлығы фактинен сырт елли инвестордың басқа нызамлы жумысына араласыў ямаса жумысын шеклеп қойыў ушын тийкар сыпатында пайдаланыўи мүмкин емес.

Усы статья халықаралық хуқықтың улыўма тән алынған принциплерине муўапық белгиленетуғын, Өзбекстан Республикасының миллий қәўипсизлиги мәплери қорғалыўын тәмийинлеўге тиккелей байланыслы болған нызам хұжжетлерин қабыл етиў, оларға қосымшалар киргизиў ямаса оларды бийкар етиўге қолланылмайды.

4-статья. Сырт елли инвесторларға берилетуғын қосымша кепилликлер хәм оларды қорғаў илажлары

Сырт елли инвесторларды қорғаўдың улыўма кепилликлери хәм илажлары менен бир қатарда нызам хұжжетлеринде қосымша, соның ишинде шериклер тәрәпинен сырт елли инвесторлар алдындағы өз миннетлемелериниң сөзсиз орынланыўын тәмийинлеўши кепилликлер хәм оларды қорғаў илажлары нәзерде тутылыўи мүмкин.

Сырт елли инвесторларға қосымша кепилликлер хәм оларды қорғаў илажлары хәр бир белгили жағдайда, яғный:

турақлы экономикалық өсиўди, мәмлекет экономикасында прогрессив структуралық өзгерислер жүз бериўин тәмийинлеўши артықмашылықлы тармақларға инвестициялар киргизилип атырғанда;

республиканың экспортлық имканиятының беккемлениўин хәм кеңейиўин, республиканың дүнья жүзлик хожалық байланысларына интеграцияласыўын тәмийинлеўши артықмашылықлы жойбарларға инвестициялар киргизилип атырғанда;

әмелге асырылыўи шийки зат хәм материалларды қайта ислеўге, тутыныў товарларын ислеп шығарыў хәм хызметлер көрсетиўге, халықты жумыс пенен тәмийинлеўге қаратылған киши исбилерменлик саласындағы жойбарларға инвестициялар киргизилип атырғанда берилиўи мүмкин.

Сырт елли инвесторларға қосымша кепилликлер хэм оларды қорғаў илажлары Өзбекстан Республикасы хукимети тәрeпинен кепиллик берилиўин, инвестиция жойбарларын қаржы менен тәмийинлеўге көмеклесиўди, арнаўлы салық хэм төлеў режими дәрeтилиўин, жойбарлар орынланыўының мәмлекетлик мониторинги әмелге асырылыўын хэм нызам хужетлерине муўапық басқа да илажларды өз ишине алыўы мүмкин.

Қосымша кепилликлер хэм оларды қорғаў илажлары сырт елли инвесторларға хукиметтиң арнаўлы шешимлери менен берилип, оларда, атап айтқанда, сырт ел инвестицияларын киргизиў, пайдаланыў хэм олардың орны қапланыўын тәмийинлеў шәртлиери хэм тәртиби нәзерде тугылады.

5-статья. Мәмлекет мүлкине айландырыўдан кепилликлер. Реквизицияларды әмелге асырыў шәртлиери

Қарақалпақстан Республикасындағы сырт ел инвестициялары хэм сырт елли инвесторлардың басқа да активлери мәмлекет мүлкине айландырылмайды.

Сырт ел инвестициялары хэм сырт елли инвесторлардың басқа да активлери реквизиция етилмейди, тәбийғый апатшылықлар, авариялар, эпидемиялар, эпизоотия жағдайлары буған кирмейди.

Реквизиция ҳаққындағы шешим:

көрсетилген жағдайлардан келип шығыўшы ўазыйпаларды әмелге асырыў ушын зәрүр болған инвестициялар ямаса басқа да активлердиң ең кем муғдары шекленетуғын;

кемситилмейтуғын тийкарда хэм нызам хужетлеринде белгиленген тәртипте әмелге асырылатуғын;

келтирилген зыянға сәйкес рәўиште қун төленетуғын реквизиция бойынша, талапларға бойсынылған ҳалда, Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети тәрeпинен қабыл етиледи. Мәмлекет көрсетип өтилген қун төлемлери өз ўақтында әмелге асырылыўына кепил болады.

Сырт елли инвестор суд хэм арбитраж тәртибинде төмендегилер бойынша, атап айтқанда:

реквизицияны әмелге асырыў ушын қолланылып атырған мақсеттиң нызамлылығы;

реквизиция муғдары;

реквизиция етилетуғын инвестициялар хэм басқа да активлер баҳасы;

төлениўи керек болған қун төлемлериниң сәйкеслиги;

реквизицияны әмелге асырыў пайытында мәмлекетлик басқарыў уйымлары хэм жергиликли мәмлекетлик ҳақимият уйымлары басшылыққа алған тәртип бойынша даўласыўға ҳақылы.

6-статья. Қаржылардан пайдаланыу кепилликлери

Сырт елли инвестордың Қарақалпақстан Республикасында алған дэраматлары сырт елли инвестордың қалейине қарай, Қарақалпақстан Республикасы аймағында реинвестиция етилиуи ямаса басқа хэрқандай усылда жумсалыуы мүмкин.

Сырт ел инвестициялары қатнасындағы кэрханалар нызам хужжетлерине мууапық төмендеги хуқықларға ийе:

Қарақалпақстан Республикасы аймағында, сондай-ақ, оннан тысқарыда хэр қандай валютада, хэр қандай банкте есап бетлерин ашыу, олардан пайдаланыу хэм оларға бийлик етиу;

сырт ел валютасында ссудалар алыу хэм оны қайтарыу.

Сырт ел инвестициялары қатнасыуындағы кэрханалардың есап бетлериндеги қаржылардан пайдаланыуды шеклеу ямаса қаржыларды мәжбүрий алыу мәмлекетлик басқарыу уйымлары хэм жергиликли мәмлекетлик хэкимият уйымлары тэрэпинен нызамда белгиленген тэртипте ғана әмелге асырылыуы мүмкин.

7-статья. Қаржыларды өткерйу кепилликлери

Сырт елли инвесторларға сырт ел валютасындағы ақша қаржыларын Өзбекстан Республикасына хэм оннан тысқарыға, олар салықлар хэм басқа да мәжбүрий төлемлерди Өзбекстан Республикасы нызам хужжетлеринде белгиленген тэртипте төлеуи шэрти менен, хеш бир шеклеусиз еркин өткерйу кепилленеди. Бундай өткермелер төмендегилерди өз ишине алады;

сырт ел инвестицияларын сақлап турыу ямаса көбейтиу ушын басланғыш хэм қосымша суммаларды;

инвестицияларды әмелге асырыудан түскен дэраматларды;

келтирилген зыянды қаплау ушын қун сыпатында усы нызамға мууапық алынған қаржыларды;

шэртнамаларды орынлау тэртибинде әмелге асырылған төлемлерди;

сырт ел инвестицияларының хэммесин ямаса бир бөлегин сатыудан келген түсимди;

тартысты шешйу, соның ишинде суд ямаса арбитраждың хэрқандай шешйуши қарары себепли жүзеге келетуғын төлемлерди;

хызметкерлерге төленетуғын ис хақыны хэм басқа да төлемлерди;

нызам хужжетлерине мууапық басқа да дереклерден алынған қаржыларды;

халықаралық хуқық нормаларына мууапық мәмлекет сырт ел инвестициялары қатнасыуындағы кэрхананың төлеуге уқыпсызлығы хэм банкротлығы ямаса кредит берйушилердин хуқықларын қорғау, сырт елли инвестор физикалық шахс ислеген жынаятлы хэрекет ямаса хэкимшилик хуқықбузарлық жағдайларында ямаса суд яки арбитраждың шешйуши қарарына мууапық қаржыларды өз мәмлекетине қайтарыуды тоқтатып турыудың басқа

зэрүрлиги болғанда, сырт елли инвестордың қаржыларын нызам хўжжетлерин кемситпейтуғын тәризде пайдаланыў шәртлеринде өз мәмлекетине қайтарыўды тоқтатып турыўы мүмкин.

8-статья. Инвестиция жумысы тоқталыўына байланыслы сырт ел инвестицияларын қайтарыў кепилликлери

Сырт елли инвестор Қарақалпақстан Республикасындағы инвестиция жумысын нызам хўжжетлеринде белгиленген тәртипте тоқтатыў хўқықына ийе. Сырт елли инвестор инвестиция жумысын тоқтатқаннан кейин инвестиция жумысын тоқтатыў нәтийжесинде алынған өз активлерин, сырт елли инвестордың Қарақалпақстан Республикасы ямаса басқа кредиторлар алдындағы миннетлемелерин орынлаў ушын зыян келтирмеген ҳалда, ақша ямаса натура түринде өз мәмлекетине еркин қайтарыў хўқықына ийе.

9-статья. Ашық мағлыўматтан еркин пайдалана алыў

Сырт елли инвесторлар өзлериниң мәплерине қандай да бир тәризде қатнаслы болған нызам хўжжетлери, соның ишинде ведомстволық нормативлик хўжжетлер, сондай-ақ, судтың шешиўши қарарларынан еркин пайдалана алыўы, Қарақалпақстан Республикасы нызам хўжжетлеринде тиккелей нәзерде тутылған жағдайларда болса, бундай хўжжетлер жәрияланыўы шәрт.

Мәмлекетлик басқарыў уйымлары ҳәм жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары сырт елли инвесторлардың сораўлары бойынша оларды қызықтырған мағлыўматты нызам хўжжетлеринде нәзерде тутылған тәртипте бериўи шәрт.

10-статья. Тартысларды шешиў

Сырт ел инвестициялары менен тиккелей ямаса тиккелей емес байланыслы тартыс (инвестицияға байланыслы тартыс) тәреплердиң келисими бойынша, олар арасындағы мәсләхәтлесийўлер арқалы шешилиўи мүмкин. Егер тәреплер келисилген шешимге ерисе алмаса, бундай тартыс Қарақалпақстан Республикасының Хожалық суды тәрепинен ямаса арбитраж арқалы инвестицияға байланыслы тартысларды шешиў бойынша Өзбекстан Республикасы қосылған халықаралық шәртнамалардың (келисимлер ҳәм конвенциялардың) қағыйдалары ҳәм тәртибине муўапық шешилиўи тийис.

Инвестицияға байланыслы тартысқа араласқан тәреплер өз-ара келисим бойынша бундай тартысты қарап шығыўшы уйымды, сондай-ақ, инвестицияға байланыслы тартыс бойынша арбитражлық судлаўды әмелге асырыўшы мәмлекетти белгилеўи мүмкин.

Сырт елли инвесторлардың Қарақалпақстан Республикасы аймағындағы инвестициялық жумысы менен байланыслы болмаған тартыслары Қарақалпақстан Республикасының нызам хўжжетлерине муўапық шешиледи,

шартнамада тартысларды шешиўдин халықаралық ҳуқық нормаларына муўапық басқаша тәртиби нәзерде тутылған жағдайлар буган кирмейди.

11-статья. Сырт елли инвесторлардың ҳуқықларының кепилликлери ҳәм оларды қорғаў илажлары ҳаққындағы нызам ҳужжетлерин бузғанлығы ушын жуўапкерлик

Сырт елли инвесторлардың ҳуқықларының кепилликлери ҳәм оларды қорғаў илажлары ҳаққындағы нызам ҳужжетлери бузылған жағдайда, сырт елли инвестор келтирилген зыян ушын суд тәртибинде усыған сәйкес қун алыў ҳуқықына ийе.

Мәмлекетлик басқарыў уйымлары, жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары тәрәпинен сырт елли инвесторлардың ҳуқықларын кемситиўши нормативлик ҳужжетлер қабыл етилген жағдайда, сондай-ақ, олар сырт елли инвесторлардың хожалық жумысына нызамсыз араласқан жағдайларда келтирилген зыян усы уйымлар тәрәпинен суд тәртибинде қапланады.

Сырт елли инвесторлардың ҳуқықларының кепилликлери ҳәм оларды қорғаў илажлары ҳаққындағы нызам ҳужжетлерин бузған мәмлекетлик басқарыў уйымлары ямаса жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымларының лаўазымлы шахслары белгиленген тәртипте жуўапкер болады.

12-статья. Өз-ара қайшы келетуғын қағыйдалар

Усы Нызамның режелери менен Қарақалпақстан Республикасының басқа нызам ҳужжетлери ямаса Өзбекстан Республикасының халықаралық шартнамалары арасында қандай да бир сәйкес келмеўшилиқ болған жағдайда, сырт елли инвесторлар ушын бирқанша қолайлырақ болған режелер артықмашылықлы күшке ийе болады.

13-статья. Нызамның бурын әмелге асырылған инвестицияларға қолланылыўы

Усы Нызам күшке киргенге шекем Қарақалпақстан Республикасында әмелге асырылған сырт ел инвестицияларына қатнаслы усы нызамның сырт елли инвесторға көбирек қолайлылық жаратып беретуғын бөлеги ғана қолланылады.